

Motion till riksdagen

1989/90:Jo511

av Martin Olsson (c)

Djurmiljön på försöksdjursinstitutioner

Tack vare omfattande ideella insatser har allt fler fått kännedom om och förståelse för försöksdjurens i många fall mycket tragiska förhållanden. Detta har lett till att allt fler kräver att olika åtgärder skall vidtas för att åtminstone de plågsamma djurförsöken skall ersättas av s.k. alternativa metoder.

Jag vill i denna motion – liksom i min motion (1988/89:Jo516) i fjol – ta upp frågan om vikten av förbättringar av de förhållanden under vilka försöksdjuren lever under sin tid på institutionerna. Det gäller frågor om burars storlek, miljö med hänsyn till djurens beteenden, rastning, gruppstorlek m.m. som är avgörande för om djurens behov blir rimligt tillgodosedda.

Eftersom regler som burmått och miljöförhållanden m.m. är ur djurens synpunkt mycket sämre för försöksdjuren än det som föreskrivs för djur i "animalieproduktion" och för djur i djurparker och sällskapsdjur begär jag i denna motion – liksom i fjolårets – att de förnämnda reglerna skall ses över och anpassas efter djurens behov och ej understiga motsvarande regler för de senare grupperna djur.

4 § djurskyddslagen begränsar kravet på en god djurmiljö och att djuren skall ha möjlighet att bete sig naturligt till djur i produktion av livsmedel m.m. Att försöksdjuren tyvärr ej nämns i denna paragraf får inte hindra att regler fastställs för att även de skall få ha en motsvarande miljö.

För alla djurslag, som används i försök i vårt land utom för apor, finns regler om minimimått för deras förvaring på institutionerna. Men måtten är snålt tilltagna och överensstämmer inte alls med djurens verkliga behov av utrymmen och miljö.

För apor finns inga måttbestämmelser utan lantbruksstyrelsen ger tillstånd till aphållning och godkänner aphållningen från fall till fall. Att genomföra erforderliga förbättringar för djuren blir svårt när bestämmelser och rekommendationer saknas.

I Europakonventionen om djurförsök finns däremot minimimått för apburar angivna, men sett ur djurskyddssynpunkt måste dessa regler bedömas som otillfredsställande varför de ej bör bli vägledande för bestämmelserna i vårt land.

Regler för djurhållning bör enligt min mening oberoende av om de avser husdjur, sällskapsdjur, djur i djurparker eller försöksdjur i första hand utgå från djurets behov med hänsyn till dess storlek, rörelsebehov, beteende, naturliga miljö och mycket annat. Sedan bör man så långt det är praktiskt möj-

ligt försöka tillgodose dessa behov. Oberoende av för vilket ändamål djuren hålls borde, som jag ser det, reglerna för deras utrymmen, miljö m.m. vara desamma.

Situationen för aporna på vissa försöksdjursinstitutioner kan vara betydande för skillnaden mellan djurparksdjur och försöksdjur. De flesta apor som används i forskning i vårt land är viltfångade. Förutom det mycket påfrestande frihetsberövandet och strapatser under transporten till för dem helt främmande platser kommer de under återstoden av sitt liv att tvingas leva under torftiga förhållanden på försöksinstitutionerna. Det bör erinras om att apor är högt stående djur som står människan nära i intelligens och socialt beteende.

Statens bakteriologiska laboratorium (SBL) är nationellt karantänscentrum för apor. På SBL utförs försök även av andra än SBL, bl.a. läkemedelsindustrin. De flesta apor som används där är gråapa och grön markatta. Enligt uppgift sitter dessa ensamma eller två och två i burar med måtten 60 x 60 cm och 185 cm höjd. Det innebär alltså en golvyta på 0,36 kvm.

Jämför man detta med de mätrekommendationer som lantbruksstyrelsen utfärdat för motsvarande apor som hålls i djurparker är skillnaden mycket stor, eftersom det där anges att de skall leva i grupp och ha 50 kvm golvyta och 5 m höjd. Både utrymmeskravet och gruppssamvaron gör att djurparksreglerna ger aporna där helt andra förutsättningar än vad som uppges vara regel i SBL.

Även förhållandena på institutioner skiftar. Vissa har betydligt djurvänligare miljö än andra. Om vi fortsätter att hålla oss till apor kan nämnas att Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg ordnat rastrum för dem och att småapor hålls i grupper vid hygieniska institutioner vid Lunds universitet.

Vad gäller apor kan även erinras om att de genom aidsforskningen synes komma att användas som försöksdjur i större utsträckning än tidigare med risk för att antalet apor i djurförsök blir allt större. Det är därför nu särskilt aktuellt och viktigt att nya – och för djuren bättre – regler fastställs så att lokaler m.m. för eventuell utökning av aphållningen utformas på ett ur djurskydssynpunkt acceptabelt sätt.

I den nya djurskyddslagen anges i 4 § att "djur som föds upp eller hålls för produktion av livsmedel, ull, skinn eller pälsar skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt".

Här nämns alltså inte försöksdjur, men enligt min mening borde det vara självklart att samma minimiregler skall gälla för burhållning, miljökrav, rekreationsmöjligheter och annat för djuren oberoende av om de drabbats av att bli försöksdjur eller ej. Även försöksdjuren omfattas ju av 3 § i vilken sägs att "stall och andra förvaringsutrymmen för djur skall ge djuren tillräckligt utrymme och skydd samt hållas rena". Denna lagregel liksom reglerna i 4 § bör alltså vara utgångspunkt för fastställande av detaljföreskrifter.

När förslaget till ny djurskyddslag behandlades i riksdagen förelåg motioner med krav på att 4 § skulle omfatta alla husdjur. Jordbruksutskottet (JoU 1987/88:22) erinrade med anledning härav om "att 4 §, liksom flera andra paragrafer i lagen, i princip utgör en precisering av den allmänna skyldigheten enligt 2 § att djur skall behandlas väl ...". Utskottet framhöll vidare att

begränsningen i 4 § inte i och för sig innebär att inte motsvarande krav gäller också för övriga djur beträffande vilka lagen är tillämplig. Djur inom husdjursskötseln ansågs vara en särskilt utsatt grupp på grund av ekonomiska intressen.

Vad gäller ekonomiska intressen finns dessa även inom försöksdjursområdet. Ju trängre burar och ju mindre rastning och vård försöksdjuren får desto billigare blir självklart djurförsök i jämförelse med alternativa metoder. För försöksdjurens skull bör enligt min mening samma regler gälla som gäller enligt 4 §. Det blir därigenom ytterligare en positiv följd av detta eftersom den fördyrade försöksdjurshållningen ökar alternativforskningens så att säga konkurrensförmåga, varigenom försöksdjuren efterhand blir färre.

Mot bakgrund av de problem som uppstod när djurvänliga tillämpningsföreskrifter för djur inom husdjursskötseln, som lagen avser, skulle fastställas, är det enligt min mening erforderligt att riksdagen gör ett uttalande om miljöförhållanden m.m. för försöksdjuren.

För apor och för andra djur som hålls såväl i djurparker som på försöksdjursinstitutioner borde en viktig åtgärd vara att de för djuren gynnsammare reglerna borde gälla vid båda typerna av djurhållning. För det kan väl inte vara så att de betydligt större utrymmen som föreskrivs för djuren i djurparker är till för människornas intresse att se djuren klättra och hoppa!

Riksdagen bör därför i ett uttalande fastlä att minimireglerna för burmått, miljöförhållanden m.m. för djuren vid försöksdjursinstitutioner bör ses över och att regler utarbetas och fastställs för hållande av försöksdjur så att de motsvarar reglerna för hållande av djur i djurparker, för sällskapsdjur och för djur inom husdjursskötseln. Djurens behov skall vara utgångspunkt för denna översyn.

Det är viktigt att djurförsöken begränsas och att de plågsamma upphör. Men det är också mycket viktigt att samhället genom klara regler garanterar att försöksdjuren lever under acceptabla förhållanden under sin tid på institutionerna.

Jag har i denna motion tagit aporna som exempel och de mycket stora skillnader som gäller mellan vilka utrymmen m.m. som föreskrivs i djurparkerna jämfört med vad som tillämpas vid institutionerna. Kravet i motionen gäller självklart alla djur trots att jag har tagit endast en djurart som exempel.

Jordbruksutskottet (JoU 1988/89:17) avstyrkte min fjolårsmotion med hänvisning till att "en mycket begränsad tid förflutit sedan den nya djurskyddslagstiftningen trädde i kraft" och utskottet framhöll att "tillämpningen inom ramen för hithörande föreskrifter bör få utvisa behovet av ytterligare initiativ i detta sammanhang".

Ytterligare dröjsmål är enligt min mening inte rimliga. Det får inte bli så att ordstävets "medan gräset växer dör kon" kan överföras till "medan riksdagen avvaktar plågas och trängs försöksdjuren i för små utrymmen".

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att reglerna för burmått, miljö-

förhållanden m.m. för försöksdjur ses över och anpassas efter djurens behov och ej understiger motsvarande regler för djur i djurparker, sällskapsdjur och djur inom husdjursskötseln. Mot. 1989/90 Jo511

Stockholm den 19 januari 1990

Martin Olsson (c)